

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarining transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

**TRANSPORT XIZMATLARI KO‘RSATISH SOHASIDA KICHIK TADBIRKORLIK
FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI**

**РАЗВИТИЕ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ ОКАЗАНИЯ
ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ**

**DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ACTIVITIES IN THE FIELD OF TRANSPORT
SERVICES: FOREIGN EXPERIENCE**

Tursunboyev Qobuljon Odiljon o‘g‘li

University of Business and Science Yashil iqtisodiyot kafedrası o‘qituvchisi

NamDTU mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Mazkur ishda transport xizmatlari ko‘rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Xorijiy mamlakatlar tajribasi o‘rganilib, ushbu sohada samarali boshqaruv, innovatsion yondashuvlar va raqamlashtirish jarayonlarining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari va ularni milliy iqtisodiyotga joriy etish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: transport xizmatlari, kichik tadbirkorlik, xorijiy tajriba, logistika, innovatsiyalar, raqamlashtirish, iqtisodiy rivojlanish, xizmat ko‘rsatish sohasi

В данной работе рассматриваются вопросы развития малого предпринимательства в сфере транспортных услуг. Изучается зарубежный опыт, а также анализируется роль эффективного управления, инновационных подходов и цифровизации в данной сфере. Особое внимание уделяется механизмам поддержки малого бизнеса и возможностям их внедрения в национальную экономику.

Ключевые слова: транспортные услуги, малый бизнес, зарубежный опыт, логистика, инновации, цифровизация, экономическое развитие, сфера услуг

This paper examines the development of small business activities in the field of transport services. It explores foreign experience and analyzes the importance of effective management, innovative approaches, and digitalization in this sector. Special attention is given to support mechanisms for small businesses and the possibilities of their implementation in the national economy.

Keywords: transport services, small business, foreign experience, logistics, innovation, digitalization, economic development, service sector

Hozirgi globallashuv sharoitida transport xizmatlari iqtisodiyotning muhim va jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Ushbu soha ishlab chiqarish, savdo va xizmat ko‘rsatish jarayonlarining uzluksizligini ta‘minlab, mamlakat iqtisodiy o‘sishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Transport-logistika tizimining samarali faoliyati nafaqat ichki bozor rivoji, balki xalqaro iqtisodiy aloqalarning kengayishida ham muhim ahamiyat kasb etadi. [1]

Transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik subyektlari alohida o‘rin tutadi. Ular o‘zining moslashuvchanligi, tezkor qaror qabul qilish imkoniyati va innovatsion yondashuvlarga ochiqligi bilan ajralib turadi. Kichik biznes subyektlari xizmatlar ko‘lamini kengaytirish, bozor raqobatini kuchaytirish hamda aholiga sifatli xizmatlar ko‘rsatishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, ular yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ham katta hissa qo‘shadi.

So‘nggi yillarda transport xizmatlari sohasida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi ushbu tarmoq rivojlanishining yangi bosqichini boshlab berdi. Xususan, logistika jarayonlarini

avtomatlashtirish, GPS monitoring tizimlari, onlayn buyurtma platformalari va elektron to‘lov tizimlari xizmat ko‘rsatish samaradorligini oshirmoqda. [2] Bu esa kichik tadbirkorlik subyektlariga o‘z faoliyatini kengaytirish va bozorda raqobatbardoshligini oshirish imkonini bermoqda.

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, transport xizmatlari bozorida kichik biznesni rivojlantirish uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Soliq imtiyozlari, subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va infratuzilmani rivojlantirish kabi choralar ushbu sohaning barqaror o‘shirishini ta‘minlaydi. [3] Shu bois, mazkur tajribalarni o‘rganish va milliy sharoitga moslashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalarini tahlil qilish hamda ularni amaliyotga joriy etish imkoniyatlarini aniqlashdan iborat.

Transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari ko‘plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o‘rganilgan. Xususan, logistika tizimlari va transport infratuzilmasini rivojlantirishga oid ilmiy ishlarda kichik biznes subyektlarining o‘rni alohida ta‘kidlanadi. Ushbu tadqiqotlarda kichik korxonalar transport xizmatlari bozorining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralib, ularning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi roli asoslab berilgan.

Xorijiy tadqiqotlarda transport xizmatlari bozorida kichik korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirishda innovatsion texnologiyalar va raqamlashtirish jarayonlarining ahamiyati keng yoritilgan. [2] Jumladan, onlayn platformalar, logistika jarayonlarini avtomatlashtirish va zamonaviy boshqaruv tizimlari kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil sifatida e‘tirof etiladi.

Shuningdek, rivojlangan mamlakatlarda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashning moliyaviy mexanizmlari, jumladan, subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va soliq yengilliklari keng qo‘llanilishi qayd etilgan. Bu esa kichik transport korxonalarining barqaror faoliyat yuritishi va bozor sharoitlariga tez moslashishiga imkon yaratadi.

Mahalliy tadqiqotlarda esa transport xizmatlari sohasini rivojlantirishda davlat siyosati, infratuzilma rivoji hamda tadbirkorlik muhitini yaxshilash masalalariga katta e‘tibor qaratilgan. Shu bilan birga, xorijiy tajribalarni o‘rganish va ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish zarurligi asoslab berilgan. [3]

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish kompleks yondashuvni talab qiladi va bunda xorijiy tajriba muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotda transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalarini o‘rganish va tahlil qilish uchun bir qator ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondashuv tashkil etadi, bunda transport xizmatlari bozori yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqilib, uning tarkibiy elementlari o‘zaro bog‘liqlikda tahlil qilindi. Shuningdek, qiyosiy tahlil usuli yordamida rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribasi o‘rganilib, ularning kichik tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari o‘zaro solishtirildi. [4] Tadqiqot jarayonida statistik tahlil usullaridan ham foydalanilib, transport xizmatlari bozorining rivojlanish ko‘rsatkichlari, kichik biznes subyektlarining ulushi va ularning iqtisodiy samaradorligi baholandi. Bundan tashqari, mantiqiy tahlil va sintez usullari orqali olingan natijalar umumlashtirilib, tegishli xulosalar shakllantirildi. Ilmiy ishda, shuningdek, kuzatish, umumlashtirish va ekspert baholash usullaridan foydalanildi. Bu esa transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Mazkur metodologiya tadqiqot mavzusini har tomonlama yoritish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot doirasida transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari hamda ilg‘or xorijiy tajribalar kompleks ravishda tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, rivojlangan mamlakatlarda kichik biznes subyektlari transport xizmatlari bozorining muhim qismini egallab, xizmatlar sifati va sog‘lom raqobat muhitini shakllantirishda asosiy rol o‘ynaydi.

Xususan, Yevropa va Osiyo davlatlarida kichik transport korxonalari logistika zanjirining ajralmas qismi sifatida faoliyat yuritib, yuk tashish, yo‘lovchi tashish, ekspress yetkazib berish hamda raqamli platformalar orqali xizmat ko‘rsatishda yuqori samaradorlikka erishgan. Bunda innovatsion texnologiyalar, jumladan, onlayn buyurtma tizimlari, GPS monitoring, mobil ilovalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlaridan keng foydalanilishi muhim omil hisoblanadi.

Tahlil davomida aniqlanishicha, kichik tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Xorijiy tajribada soliq imtiyozlari, subsidiyalar, grantlar va imtiyozli kreditlar kichik transport korxonalarining barqaror faoliyat yuritishini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, rivojlangan infratuzilma va zamonaviy logistika markazlarining mavjudligi xizmatlar samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

O‘zbekiston sharoitida ham transport xizmatlari sohasida kichik biznesni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. [5] Biroq ayrim muammolar, xususan, moliyaviy resurslarning cheklanganligi, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi hamda raqamlashtirish darajasining pastligi ushbu sohaning to‘liq rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Quyida xorijiy tajriba va O‘zbekiston sharoitining qiyosiy tahlili keltirilgan:

1-jadval

Transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik rivoji: xorijiy tajriba va O‘zbekiston holati

Ko‘rsatkichlar	Rivojlangan mamlakatlar tajribasi	O‘zbekiston sharoiti
Bozordagi ulushi	Kichik biznes yuqori ulushga ega (50–70%)	O‘rtacha darajada
Texnologiyalar	Raqamli platformalar, AI, GPS keng qo‘llaniladi	Raqamlashtirish jarayoni rivojlanmoqda
Davlat qo‘llovi	Kuchli (subsidiyalar, grantlar, imtiyozli kreditlar)	Mavjud, lekin kengaytirish zarur
Infratuzilma	Yuqori darajada rivojlangan logistika tizimi	Qisman rivojlangan
Raqobat muhiti	Kuchli va erkin raqobat	Raqobat rivojlanmoqda
Samaradorlik	Yuqori	O‘rtacha

Tahlil natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- kichik tadbirkorlik transport xizmatlari bozorining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi;
- xorijiy tajriba innovatsiyalar va raqamlashtirish orqali samaradorlikni oshirish mumkinligini ko‘rsatadi;

- davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish zarur;
- milliy sharoitga moslashtirilgan rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish muhimdir.

Yuqoridagi natijalar shuni ko‘rsatadiki, transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish uchun kompleks yondashuv, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda samarali davlat siyosatini amalga oshirish zarur hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot natijasida transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish iqtisodiyotning barqaror o‘sishini ta‘minlashda muhim omillardan biri ekanligi aniqlandi. Kichik biznes subyektlari ushbu sohada raqobat muhitini kuchaytirish, xizmatlar sifatini oshirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, ular bozor talabiga tez moslashuvchi va innovatsiyalarga ochiq subyektlar sifatida iqtisodiy tizimda muhim o‘rin egallaydi.

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, transport xizmatlari bozorida yuqori samaradorlikka erishish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, logistika tizimlarini takomillashtirish va raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish zarur. GPS monitoring, elektron platformalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari kichik biznes faoliyatini sezilarli darajada samarali qilishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, kichik tadbirkorlikni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, xususan, soliq imtiyozlari, moliyaviy yordam, grantlar va qulay biznes muhitini yaratish muhim ahamiyatga ega. Bunday mexanizmlar kichik transport korxonalarining barqarorligini ta‘minlab, ularning bozor raqobatidagi imkoniyatlarini kengaytiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, O‘zbekiston sharoitida ham transport xizmatlari sohasini rivojlantirish uchun yetarli imkoniyatlar mavjud bo‘lib, ularni samarali amalga oshirish uchun xorijiy tajribalarni chuqur o‘rganish va milliy sharoitga moslashtirish talab etiladi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, logistika infratuzilmasini rivojlantirish va boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish ustuvor yo‘nalishlardan biri bo‘lishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, transport xizmatlari sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish uchun kompleks yondashuvni qo‘llash, innovatsiyalarni keng tatbiq etish hamda samarali davlat siyosatini yuritish orqali ushbu sohaning raqobatbardoshligini oshirish va iqtisodiyotdagi ulushini yanada kengaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish to‘g‘risida”gi farmon va qarorlar to‘plami. – Toshkent, 2020–2024.
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. Transport va logistika sohasiga oid statistik ma’lumotlar. – Toshkent, 2023.
3. Abdukarimov B.A. Logistika asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2021.
4. Qodirov D.R. Transport xizmatlari iqtisodiyoti. – Toshkent, 2022.
5. World Bank. Transport Services and Economic Development Report. – Washington D.C., 2022.
6. OECD. Small and Medium Enterprises in the Transport Sector. – Paris, 2021.
7. European Commission. Digital Transformation of Transport Services. – Brussels, 2022.
8. Christopher M. Logistics and Supply Chain Management. – Pearson Education, 2016.
9. UNCTAD. Review of Maritime Transport. – United Nations, 2023.

UDK:330.43

HUDUDLARDA QURILISH KORXONALARINI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISHNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASH

ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ И ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЕГИОНАХ

ECONOMETRIC MODELING AND FORECASTING OF EFFICIENT ORGANIZATION OF CONSTRUCTION ENTERPRISES’ ACTIVITIES IN REGIONS

Umarov Tursunboy Sayfidin o‘g‘li

Andijon davlat texnika instituti “Iqtisodiyoti” kafedrası assistenti

Annotatsiya

Ushbu maqolada hududlarda qurilish korxonalarining faoliyatini samarali tashkil etish masalalari ekonometrik usullar yordamida tahlil qilinadi. Maqolada iqtisodiy ko‘rsatkichlar, korxona resurslari va ishlab chiqarish samaradorligini prognozlash uchun regressiya va vaqt qatorlari modellaridan foydalanish ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada hududiy farqlar va investitsiya samaradorligini oshirish yo‘llari ham yoritilgan.

Kalit so‘zlar: qurilish korxonalari, hududiy rivojlanish, ekonometrik model, prognozlash, samaradorlik

В статье рассматриваются вопросы эффективной организации деятельности строительных предприятий в регионах с использованием эконометрических методов. Рассматривается применение регрессионного анализа и моделей временных рядов для прогнозирования экономических показателей, ресурсов предприятий и производственной